

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið
Sölvhólsgötu 7
101 Reykjavík

Fjallabyggð, 4. júní 2021
Málsnr. 2106014 / EP

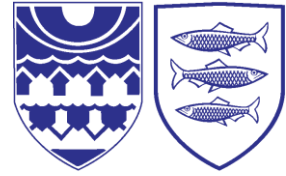
Efni: *Umsögn um drög að reglugerð um öryggiskröfur fyrir jarðgöng.*

Sveitarfélagið Fjallabyggð fagnar því að fyrirhugað sé að bæta til muna það regluverk sem gildir um öryggiskröfur fyrir jarðgöng á Íslandi, en líkt og flestum er kunnugt þá býr sveitarfélagið við nokkra sérstöðu miðað við önnur sveitarfélög þegar kemur að jarðgöngum þar sem í sveitarfélaginu eru fjögur jarðgöng.

Í fyrsta lagi er um að ræða Strákagöng (800 m) sem tekin voru í notkun í nóvember árið 1967, en þau liggja í gegnum fjallið Stráka nyrst á Tröllaskaga, milli Fljóta og Siglufjarðar. Í öðru lagi er um að ræða Múlagöng (3.400 m) sem tekin voru í notkun í lok árs 1990, en þau liggja gegnum Ólafsfjarðarmúla og tengja saman Dalvík og Ólafsfjörð yst á Tröllaskaga. Þá í þriðja lagi er um að ræða Héðinsfjarðargöng (alls 11 km) sem voru tekin í notkun síðla árs 2010, en um er að ræða tvönn jarðgöng (7.100 m og 3.900 m) sem liggja milli Siglufjarðar og Ólafsfjarðar með viðkomu í eyðifirðinum Héðinsfirði. Héðinsfjarðargöng eru tvíbreið en Strákagöng og Múlagöng eru einbreið með útskotum til mætinga.

Af fyrirliggjandi drögum að reglugerð um öryggiskröfur fyrir jarðgöng sem hér eru til umfjöllunar má ráða að Héðinsfjarðargöng falli í svokallaðan flokk II, en um þann flokk gilda skv. 11. gr. reglugerðardraganna allar kröfur viðauka I, II og III að því undanskildu að millibil neyðarstöðva skv. lið 2.10.3 í viðauka I skal vera 250 metrar í stað 150 metra. Er þannig gerð breyting á núgildandi ákvæði I. viðauka reglugerðar nr. 992/2007 um öryggiskröfur fyrir jarðgöng, en samkvæmt núgildandi reglum skal millibil neyðarstöðva í jarðgöngum sem tekin hafa verið í notkun eftir gildistöku reglugerðarinnar í október 2007 vera 150 metrar. Vert er að benda á að í Noregi er skylt að hafa neyðarstöðvar með 125m millibili, en þó er heimilt að hafa þær með 250m millibili í eldri göngum (við uppfærslu ganganna).

Líkt og að framan greinir voru Héðinsfjarðargöng tekin í notkun síðla árs 2010. Þrátt fyrir það, þvert á þágildandi og núgildandi reglur, voru neyðarstöðvar settar upp með 250 metra millibili. Á þetta frávik hefur verið bent af hálfu Samgöngustofu við úttekt á jarðgöngunum en ekki verið brugðist við af hálfu Vegagerðarinnar. Framangreind breyting frá núgildandi reglum vekur upp spurningar og getur sveitarfélagið ekki annað en velt fyrir sér hvort framangreind breyting á ákvæði 2.10.3 í I. viðauka tengist undanþágu sem þáv. Vegamálastjóri, þ.e. þáv. forstjóri Vegagerðarinnar, veitti Vegagerðinni í desember 2010. Vísast hér til samantektar Vegamálastjóra „ÍSLENSK VEGGÖNG - Undanþágur frá kröfum norska jarðganga-staðalsins

Hb021, dags. í desember 2010. Umrædd samantekt varðar undanþágur frá öryggiskröfum í norska staðlinum Handók 021 Vegunneler sem líkt og þar kemur fram varða íslensk veggöng, en þáv. vegamálastjóri mat sem svo að eðlilegt væri að víkja frá.

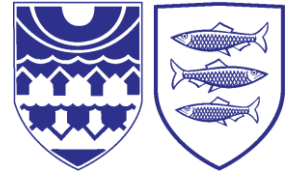
Ekki verður hjá því komist að benda á að í fyrirliggjandi drögum að reglugerð er hvergi minnst á farsímasamband í jarðgöngum. Eitthvað sem verður enn áhugaverðara þegar horft er til þess að undanþága þáv. vegamálastjóra sem lýst er hér að ofan er að hluta rökstudd með því að stöðugt aukin notkun farsíma minnki þörf fyrir neyðarsíma í jarðgöngum. Eða svo vitnað sé beint í umrætt skjal Vegagerðarinnar frá 2010, „*Vegamálayfirvöld telja að réttara sé að velja frekar þann kost að tryggja GSM samband í göngunum og að neyðarsímar verði staðsettir á 250 m millibili í stað þess að vera með neyðarsíma á 125 m millibili eins og staðallinn gerir kröfu um og sleppa GSM sambandinu. Þessi kostur tryggir betra öryggi ferðalanga en er jafnframt hagkvæmari kostur fyrir Vegagerðina og þjóðfélagið í heild.*“ Fjallabyggð tekur undir þessi rök Vegagerðarinnar og telur með öllu óásættanlegt að ekki sé í reglugerðinni gerð skýlaus krafa um farsímasamband í öllum veggöngum sem eru yfir 500 m að lengd. Að mati sveitarfélagsins skiptir þar engu aldur ganga eða fjarlægð á milli neyðarsíma, tækni dagsins er með þeim hætti að vel er mögulegt að koma á góðu farsíma- og gagnasambandi í veggöngum.

Samkvæmt reglugerðardrögum falla Stráka- og Múlagöng undir svokallaðan flokk III og er í drögum ráð fyrir því gert að um þau göng gilda aðeins liðir 2.8-2.18 í viðauka I, liðir 4-5 í viðauka II en allur viðauki III.

Þannig eru í gerðar mismunandi öryggiskröfur til jarðganga eftir aldri þeirra en einnig eftir lengd og umferðarþunga.

Í nokkrum ákvæðum í liðum 2.8-2.18 í I. viðauka er kveðið á um að tiltekna öryggiskröfur gildi aðeins um jarðgöng sem eru 1.000 metrar að lengd **og** þar sem umferðarþungi er meiri en 2.000 ökutæki á akrein, en með umferðarþunga er átt við ársdagsumferð á hverri akrein.

Fjallabyggð gerir alvarlegar athugasemdir við framangreind skilyrði. Í fyrsta lagi, hvað varðar lengdarskilyrðið, þá er á það bent að ekki er samræmi milli gildissviðs reglugerðarinnar sjálfrar og þessara ákvæða, en samkvæmt 2. gr. reglugerðardraganna er reglugerðinni ætlað að gilda um jarðgöng lengri en 500 metrar. Þrátt fyrir það eru nokkur ákvæði um mikilvæg öryggisatriði undanskilin og aðeins ætlað að eiga við um jarðgöng sem eru yfir 1.000 metrar að lengd. Þá er það mat Fjallabyggðar að ótækt sé að gera svo misjafnar öryggiskröfur til jarðganga með vísan til lengdar þeirra. Ef litið er til gildandi reglna um öryggiskröfur í jarðgöngum í Noregi má sjá að margar af þeim öryggisreglum sem um ræðir eiga við um jarðgöng yfir 500 metrum. Í öðru lagi, hvað varðar skilyrði um umferðarþunga, þá liggur fyrir að það eru aðeins ein göng á Íslandi sem uppfylla framangreint skilyrði um umferðarþunga, Hvalfjarðargöng. Engin önnur göng uppfylla þessa kröfu í dag og eru í reynd langt frá því að ná þeim umferðarþunga sem kveðið er á um. Með þessu skilyrði eru þannig öll önnur jarðgöng en Hvalfjarðargöng undanskilin ýmsum mikilvægum öryggiskröfum, t.a.m. ákvæði 2.9 um vélrænt loftræstikerfi, 2.13 um stjórnstöð, 2.15 um búnað til lokunar jarðganga og 2.16 um fjarskiptakerfi. Á það er bent að þó slyshætta aukist

vissulega með aukinni umferð þá er slysaþætta ávallt til staðar og rétt er að gætt sé fyllsta öryggis í hvívetna, svo lengi sem það er tæknilega mögulegt.

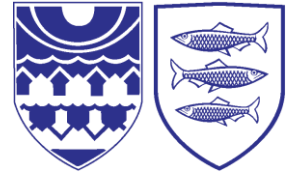
Samkvæmt ákvæði 2.9 í I. viðauka við reglugerðardrögin er aðeins gert ráð fyrir því að vélrænu loftræstikerfi verði komið fyrir í jarðgöngum sem eru lengri en 1.000 metrar og þar sem umferðarþungi er meiri en 2.000 ökutæki á akrein. Í því samhengi er á það bent að í gildandi reglum um öryggiskröfur í jarðgöngum í Noregi er kveðið á um að öll göng sem eru lengri en 1.000 metrar að lengd og umferðarþungi meiri en 1.000 bílar (500 á akrein) skuli vera með loftræstikerfi.

Samkvæmt ákvæði 2.16 um fjarskiptakerfi í I. viðauka við reglugerðardrögin skal aðeins skylt að koma fyrir búnaði til endurvarps útvarpssendinga neyðarþjónustu í jarðgöngum sem eru lengri en 1.000 metrar og þar sem umferðarþungi er meiri en 2.000 ökutæki á akrein. Þá er engin krafa gerð um TETRA kerfi í jarðgöngum í reglugerðardrögunum. Eins og áður greinir þá eru það aðeins Hvalfjarðargöng sem uppfylla skilyrði ákvæðisins um lengd og umferðarþunga. Það er því aðeins í þeim göngum sem skylt er að setja upp fjarskiptakerfi. Hér skal bent á að samkvæmt gildandi reglum í Noregi þá er gerð sú krafa að í öllum göngum sem eru yfir 500 metrar að lengd sé búnaður til endurvarps útvarpssendinga. Þá er jafnframt gerð krafa um TETRA kerfi í öllum göngum í Noregi sem eru lengri en 500 metrar. Ítrekað er að hvergi er í drögum að reglugerð eða í viðaukum minnst á farsímasamband í jarðgöngum, það er að mati sveitarfélagsins með öllu óásættanlegt.

Að mati Fjallabyggðar þá er engin ástæða til að gera minni kröfur til eldri jarðganga, styttri eða þar sem umferðarþungi nær ekki 2.000 ökutækjum á akrein að meðaltali á dag, svo lengi sem tæknilega er mögulegt að koma viðeigandi öryggisbúnaði fyrir í göngunum.

Þannig er það mat sveitarfélagsins að t.a.m. sé nauðsynlegt að koma fyrir búnaði til endurvarps útvarpssendinga í Héðinsfjarðar-, Stráka- og Múlagöng, en eins og reglugerðardrögin eru úr garði gerð þá er slíkt ekki skylda, sbr. framangreint. Ekkert útvarpssamband er í göngunum í dag og ekki er tryggt að Tetra fjarskipti séu hnökralaus. Einnig er farsímasamband takmarkað /stopult eða ekki fyrir hendi í umræddum göngum. Eins og staðan er í dag er því ekki örugglega eða jafnvel ómögulegt að koma upplýsingum til ökutækja sem staðsett eru inni í umræddum göngum ef vá ber að. Að mati sveitarfélagsins er það með öllu óásættanlegt. Umferð um öll þessi göng hefur vaxið verulega sl. ár með tilkomu Héðinsfjarðarganga og slysaþætta aukist samhlíða. Augljóst má vera að slíkt öryggistæki, sem fjarskiptabúnaður er (hvort sem um væri að ræða útvarpssendi og/eða farsímakerfi) getur reynst gríðarlega mikilvægt, bæði þegar vá ber að en eins þegar óveður og ófærð er uppi.

Með vísan til framangreinds telur Fjallabyggð fulla ástæðu til að ráðuneytið taki til skoðunar hvort ekki sé rétt að gera breytingar á umræddum ákvæðum þar sem gert er ráð fyrir að öryggiskröfur eigi aðeins við um jarðgöng sem ná tiltekinni lengd og umferðarþungi sé 2.000 ökutæki á akrein þannig að sem stærstur hluti jarðganga á Íslandi falli undir öryggiskröfurnar, svo lengi sem tæknilega er mögulegt að koma viðeigandi öryggisbúnaði fyrir í göngunum.

Auk framangreinds er því velt upp hvort taka eigi tillit til annarra þátta við mat á öryggisráðstöfunum en þeirra sem taldir eru upp í ákvæði 1.1.2 í I. viðauka. Er á það bent að Vegagerðin styrkir gerð göngu- og hjólastíga með þjóðvegum um land allt. Má spyrja sig hvort ekki megi líta til þess í innanbæjargöngum (milli bæjarkjarna) að gert verði ráð fyrir göngu- og hjólastígum. Samkvæmt gildandi reglum í Noregi er slíkt heimilað svo lengi sem lýsing og loftræsing er aukin.

Til viðbótar er á það bent að eins og reglugerðardrögin eru úr garði gerði er ekki gert ráð fyrir því að 2. kafli II. viðauka við reglugerðardrögin taki til jarðganga í flokki III (Stráka- og Múlagöng). Umræddur kafli varðar gögn um öryggi en í ákvæði 2.1. er kveðið á um að stjórnandi jarðganga skuli taka saman gögn um öryggi sem varða sérhver jarðgöng og sjá til þess að þau séu uppfærð reglulega. Þá er kveðið á um það í ákvæði 2.2. að í gögnunum um öryggi skuli lýst fyrirbyggjandi ráðstöfunum og öryggisráðstöfunum sem nauðsynlegar eru til að tryggja öryggi vegfarenda og taka tillit til hreyfihamlaðs fólks og fatlaðra, eðlis leiðarinnar, útfærslu mannvirkisins, umhverfis, eðlis umferðarinnar og því svigrúmi til aðgerða sem neyðarþjónustan, sem skilgreind er í 2. gr. reglugerðarinnar, hefur. Er það mat Fjallabyggðar að engin ástæða sé til annars en að umræddur kafli taki ekki aðeins til jarðganga í flokki I og II heldur einnig til jarðganga í flokki III. Þrátt fyrir að jarðgöng í flokki III séu eldri þá verður að mati Fjallabyggðar að tryggja öryggi í þeim með sem bestum hætti og það að tekin séu saman gögn um öryggi og öryggisráðstafanir sé nauðsynlegt til að hafa eftirlit og yfirsjón með öryggi í göngunum. Fjallabyggð getur ekki séð að það sé erfiðleikum bundið að stjórnendur jarðganga í flokki III uppfylli þær kröfur sem kveðið er á um í 2. kafla og eiga við um jarðgöng sem eru þegar í rekstri.

Að mati Fjallabyggðar þá er rétt við setningu reglna um öryggi í jarðgöngum að unnið sé út frá þeirri grundvallarreglu að allar öryggiskröfur gildi um öll jarðgöng svo lengi sem tæknilega er mögulegt að uppfylla viðkomandi skilyrði / öryggiskröfur. Aðeins eigi að undanþiggja jarðgöng frá öryggisskilyrðum ef tæknilega er ómögulegt að uppfylla viðkomandi skilyrði.

Til viðbótar og fyllingar öllu framangreindu vísar undirritaður til fyrirbyggjandi umsagnar slökkviliðsstjóra Slökkviliðs Fjallabyggðar um reglugerðardrögin.

Virðingarfyllst.

Elías Pétursson
bæjarstjóri